

Veiligheidscultuur brandweer

Van denken naar doen

Viola van Guldener in samenwerking met:
Chretien Sarton, KplusV Organisatieadvies
Renz Davits, A+O Fonds Gemeenten

In opdracht en met medewerking van:

Hoeveel ernstige ongevallen vinden er jaarlijks plaats bij de brandweer?

In 14 jaar (IOOV rapport Veiligheidsbewustzijn, 2005):

- 28 dodelijke slachtoffers
- enkele honderden ernstig gewonden

$$\text{Ongevallenindex TRR} = \text{aantal ongevallen (per jaar)} \times \frac{200.000}{\text{aantal werk / inzeturen (per jaar)}}$$

Ongevallenindex	
<i>Sector</i>	<i>TRR</i>
<i>Chemie</i>	<i>0.5</i>
<i>Bouw</i>	<i>4</i>
<i>Spoorwegwerkers</i> ¹¹	<i>2,3</i>
<i>Brandweer</i>	<i>15</i>

Hoe typeert u gedrag en cultuur bij de brandweer?

- › ‘het vuur moet uit’ – doeners / vechters
- › ‘wij zijn helden’
- › ‘samen uit samen thuis’ - sterk groepsgevoel repressief team
- › risico geeft een kick, prestige in groep
- › ‘ongeval: gebeurt mij toch niet’

- › ‘beste stuurder staan aan wal’ – sterk wij/zij denken
- › ‘not invented here’
- › ‘wie heeft de fout gemaakt?’ – schuld- en angstcultuur
- › ‘opkomsttijd is belangrijker dan veiligheid’

- › brandweer leert niet van ongevallen en bijna-ongevallen – IOOV
- › brandweerman/vrouw neemt onnodige risico’s – IOOV’

Iets over veiligheidscultuur in arbocatalogus brandweer

<http://www.arbocatalogusbrandweer.nl/index.php/veiligheidscultuur>

Tools Handreiking:

- Analyse veiligheidscultuur: de *'scan'*
- Actiebladen: de *'interventies'*
- Trainingsmodule 'Hoe implementeer en borg je actiebladen?': de *'veranderaanpak'*

Inhoud:

- Veiligheidscultuur
- Menselijk gedrag/handelen
- *Intuïtie (onderbuikgevoel) en risico's*

Uit eigen ervaring: tunnelvisie

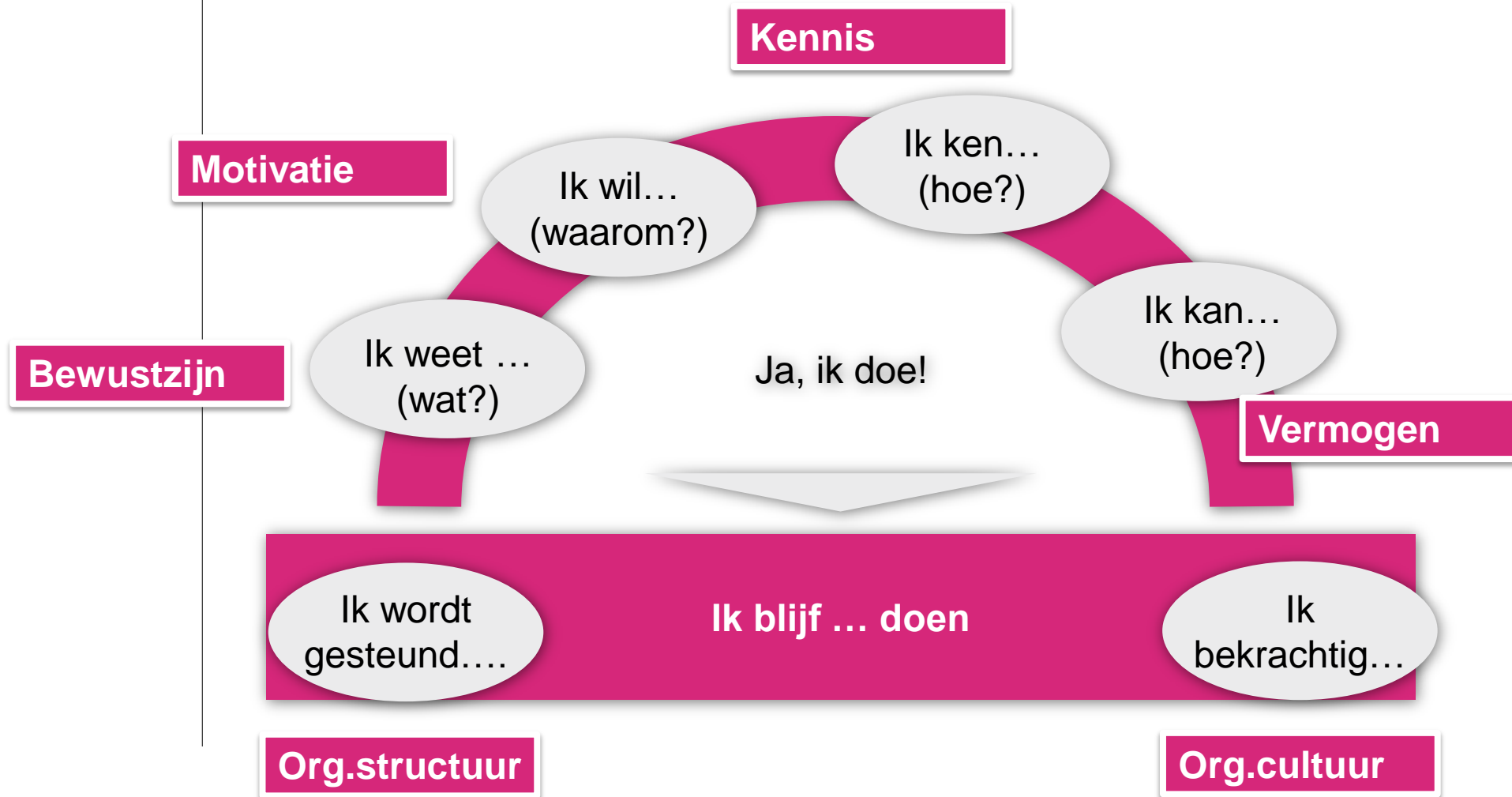

Uit eigen ervaring

Veranderaanpak (ADKAR)

Opdracht!

Afgaan op intuïtie → veilig handelen?

Intuïtie = snelle impliciete ingevingen als gevolg van bepaalde gedachtegangen en waarnemingen (itt het 'tragere' expliciete kennen en waarnemen)

Rasmussen:

- *Routinematig* gedrag: opgeslagen patronen en voorgeprogrammeerde instructies die door *oefening* zijn ingesleten
- *Regelgestuurd* gedrag: bekende problemen, waarbij opgeslagen regels worden gehanteerd
- *Kennisgestuurd* gedrag: nieuwe situaties, waarbij bewuste kennis moet worden gebruikt

Luisteren naar intuïtie/gevoel?

Ja, goede raadgever dat de situatie anders is dan je kent/hebt geleerd/getraind. Maar.... voor beslissingen?

Hoe mee omgaan?

- Bespreekbaar maken: bewust van het gevoel en weten wanneer je erop kan vertrouwen, bijvoorbeeld in AAR
- Oefenen met niet-standaard situaties, waarbij intuïtie gebruikt moet worden, bijvoorbeeld in OTO
- Last Minute Risk Assessment

Wilt u veiligheid verder verbeteren?

Wij innoveren graag samen met u op:

➤ **Effectieve Veiligheidsprogramma's:**

- Veiligheidsindicatoren en analyse/diagnose (integrale vragenlijst)
- Veiligheid 'verander' instrumenten: leiderschap, techniek, organisatie, cultuur en gedrag
- Leren van gebeurtenissen (zoals ongevallen): leerproces en leervermogen
- Veiligheid van multiculturele teams
- Monitoren effectiviteit veiligheidsprogramma's

➤ **Veerkracht (resilience): het nieuwe paradigma voor (arbeids)veiligheid**

➤ **ZAN.NL: nul ongevallen netwerk Nederland**

➤ **Brandveiligheid, crisis- en rampenbestrijding**

Geïnteresseerd? Schrijf het thema op uw visitekaartje en laat dit bij mij achter. Wij nemen contact met u op!

De Scan

Betrokkenheid en draagvlak management

oorzaak ongevallen in ogen management

interesse mgt in informatievoorziening

balans opkomsttijden-arbeidsveiligheid

beloning goede v.prestaties

Communicatie en informatievoorziening

beleving informatievoorziening

organisatie veiligheids-overleg

omvang en status veiligheidsafdeling

Veiligheidsregels en procedures

vertaling regels in het korps

doel van procedures

veiligheidsmanagement

RI&E en ongevalanalyse

statistieken

wijze van RI&E uitvoering

veiligheidsrapportages

Persoonlijke verantwoordelijkheid en betrokkenheid werkvloer

verantwoordelijkheid voor veiligheid

draagvlak arbeidsveiligheid werkvloer

beheersing arbeidsrisico's op werkvloer

arbeidsveiligheid-training

De actiebladen

Handreiking

Voorbeeld

Dimensie verantwoordelijkheid management → reactief naar berekenend en liefst proactief

Belonen goede veiligheidsprestaties

Reactief	Berekenend	Proactief
Strafmaatregelen voor slechte veiligheidsprestaties.	Vorm van beloning voor goede prestaties, zoals taart en T-shirts.	Beloning voor goede prestaties. De prestaties worden meegewogen in beoordelingsgesprekken.

Actieblad:

2.2 gericht feedback ontvangen

2.5 goede praktijken delen